

KOMUNITNÍ PRÁCE

Mgr. Alžběta MATOCHOVÁ

alzbeta.matochova@gmail.com

Komunitní práce

- + Metoda řešení problémů a vyvolání změny v lokální komunitě
- + Vnímá vztah problémů jednotlivců a skupin v přístupu ke zdrojům a možnostem v lokální komunitě
- + Aktivizuje občana, lokální instituce a organizace
- + Využívá se pro redistribuci zdrojů, odpovědnosti a kompetence
- + „přeladění“ z pasivního přijímání k aktivní participaci a přijetí odpovědnosti

(Havrdová 1998)

Užití komunitní práce

- + K navázání kontaktu se specifickými skupinami, které se ocitly na okraji zájmu společnosti nebo v ní nemají přiměřenou pozici
- + K podpoře změny v lokální komunitě, kde se nahromadila řada problémů
- + Ke změně způsobu, jak veřejný sektor přistupuje k místním obyvatelům a řešení sociálních problémů ve směru k demokratizaci a větší efektivitě
- + K podpoře rozvoje občanské společnosti
- + Zmírňování přílišné individualizace, atomizace a negativních dopadů moderních technologií v současné společnosti

(Havrdová 1998, Šťastná 2016)

Hodnoty komunitní práce

- ÚCTA
- NADĚJE
- DŮVĚRA
- KOMUNIKACE
- VZTAH
- TRPĚLIVOST
- KNOW-HOW

(Havrdová a kol. 2013)

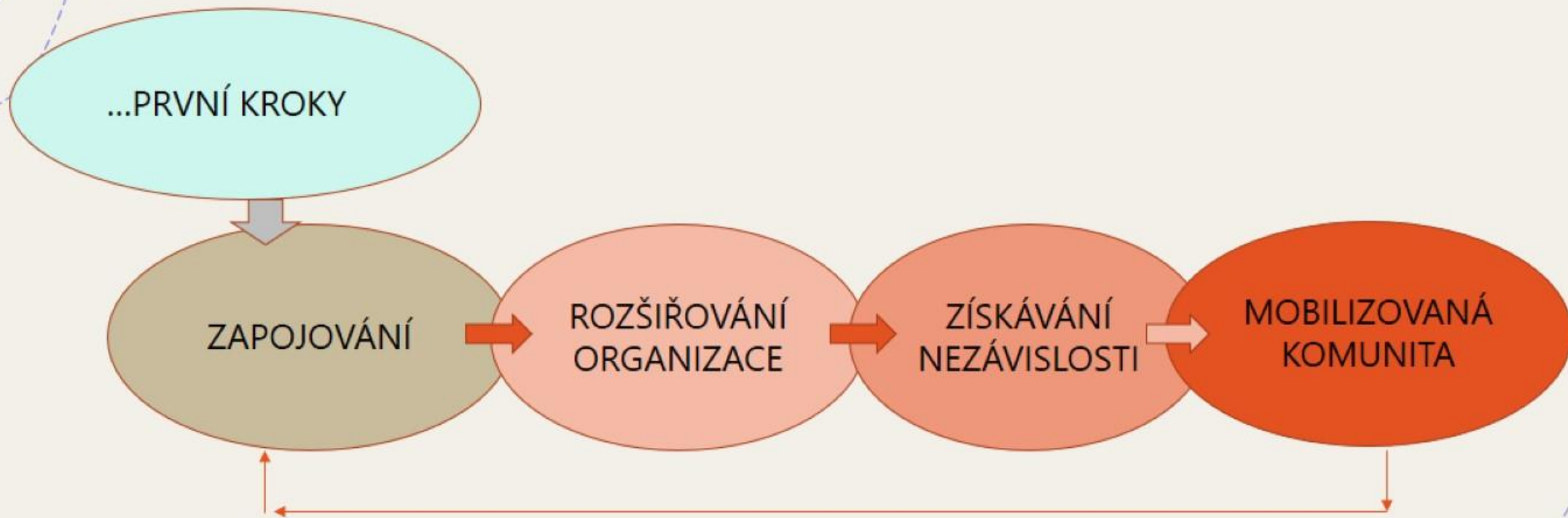

Hodnoty komunitní práce

- ÚCTA – uznání a přijetí každého v komunitě, jeho možností i jeho jedinečnosti
- NADĚJE – obnovovat ochotu učit se, vyvíjet, být aktivní. Změna je možná
- DŮVĚRA – spolupráce pomáhá a posiluje, sítě a vazby v komunitě mohou růst
- KOMUNIKACE – společné mluvení o potřebách, možnostech i obtížích otevírá prostor pro hledání řešení, informace mají mít všichni
- VZTAH - mezi pracovníkem a členy komunity je začátkem, základem spolupráce, může významně motivovat
- TRPĚLIVOST - aktivizace a spolupráce je cesta vycházející z důvěry, nedá se uspěchávat, musí růst postupně
- KNOW-HOW – kvalitní know-how pro organizování a podporu zlepšuje procesy a přináší výsledky

(Havrdová a kol. 2013)

ROZVOJ KOMUNITY

FÁZE ROZVOJE KOMUNITY

...PRVNÍ KROKY

Jak začít s komunitní prací

MAPOVÁNÍ KOMUNITY

Vstupujeme do neznáma a potřebujeme se zorientovat a seznámit.

- Není pouhým získáváním informací
- Může být začátkem aktivizace a motivace lidí z komunity – pozitivní potenciál seznamování

PŘÍKLADY:

- Český západ z Dobré Vody (s.25,26)
- Komunitní klub Mulčágo z Jihlavy (s.24)

Kontaktování a mapování I.

Komunitní pracovník

- Naslouchá příběhům lidí (jejich sny, naděje, nápady, trápení, schopnosti...)
- Dotazuje se na situace, které lidé silně prožívají (emoce ukazují na energii, potenciál změny)
- Naslouchá příběhům komunity (jsou nějaké sny či starosti společné? Mají chuť něco změnit?)
- Navštěvuje rodiny (navazuje vztahy, poznává prostředí...)
- Všimá si, kdo je nejpřístupnější kontaktům

Kontaktování a mapování II.

Další zdroje:

- + Návštěva míst setkávání (pískoviště, schody, kde se dobře sedává, zábavy...)
  - + Pozorování
  - + Informace od pracovníků v lokalitě (NNO, samospráva, vládní organizace)
  - + Informace od zaměstnavatelů
  - + Informace z místního tisku, online lokálních zdrojů, z dostupných dat, analýz
- o mapování více viz. (Havrdová 2013, 27-34)

Komunitní pracovník

JAK TO VIDÍ KOMUNITNÍ PRACOVNÍK...

„Jako komunitní pracovníci se ptáte lidí, co je zajímavá, co by chtěli změnit, jaké jsou jejich nápady. Tím, jak si s nimi povídáte, zapalujete v některých jiskřičku nadšení pro jejich věc. Vaše důvěra jim pomáhá důvěřovat sobě, dává jim odvahu otevírat dvířka, o kterých před tím ani nevěděli. A to se zalíbí skoro každému. Zvědavost postupně zvítězí nad pasivitou. Vždycky se v komunitě najde alespoň jeden, koho tajemství (možnosti) za zavřenými dveřmi zajímá. Jakmile tam nahlédne, jakmile ochutná (svoje nápady, svoji tvořivost, svoji chuť proměňovat), obvykle otevře dokořán a začne to vyprávět všem okolo sebe, láká je udělat krok do neznáma.“ Jana Kosová, komunitní pracovník v Dobré Vodě (15.10. 2010) dle Havrdová 2013, s. 59

Hledání cesty komunitního řešení – strategické otázky I.

S KÝM NEJLÉPE ZAČÍT?
KDO BY MOHL BÝT SOUČÁSTÍ
JÁDROVÉ SKUPINY Z TĚCH, KOHO
TÉMA TLAČÍ, DOTÝKÁ SE?
KDO Z TĚCH, KDO MOHOU POMOCI?
KDO Z DALŠÍCH, PRO TÉMA
VÝZNAMNÝCH LIDÍ?

JAKÁ JE VIZE?
JAKOU ZMĚNU CHCEME
NASTARTOVAT?
ČEHO CHCEME DOSÁHNOUT?
JAKOU SITUACI CHCEME VYTVOŘIT,
ABY SE NEŽÁDOUCÍ STAV ZMĚNIL V
LEPŠÍ?
NA ČEM TO POZNÁME?

JAKÝ BUDE PRVNÍ KROK?
KDE NEJLÉPE ZAČÍT?

JAKÁ VIDITELNÁ AKCE DÁVÁ NEJLEPŠÍ
ŠANCI NA PRVNÍ SPOLEČNÝ ÚSPĚCH
JÁDROVÉ SKUPINY?
MŮŽE BÝT USKUTEČNĚN V
DOHLEDNÉ DOBĚ (3-5) MĚSÍCŮ?
JAK JI PŘIPRAVIT A JAK ÚSPĚCH
OSLAVIT?

Jádrová skupina

Na základě počátečních informací z lokality komunitní pracovník identifikuje, kdo má neformální autoritu a kdo legitimizuje svým zapojením komunitní činnost, z takových lidí tvoří jádrovou skupinu.

Skupina zainteresovaných lidí, kteří mají potenciál podporovat změnu v místním společenství a nést odpovědnost za konkrétní kroky v tomto procesu
(Havrdová 2013: 38)

Většinou 6-8 členů

Přirození lídři

Lidé s autoritou v komunitě

Zastoupení všech „zájmových skupin“ či „klanů“ z lokality

PŘÍKLAD: Český západ v Dobré Vodě (s.41-4)

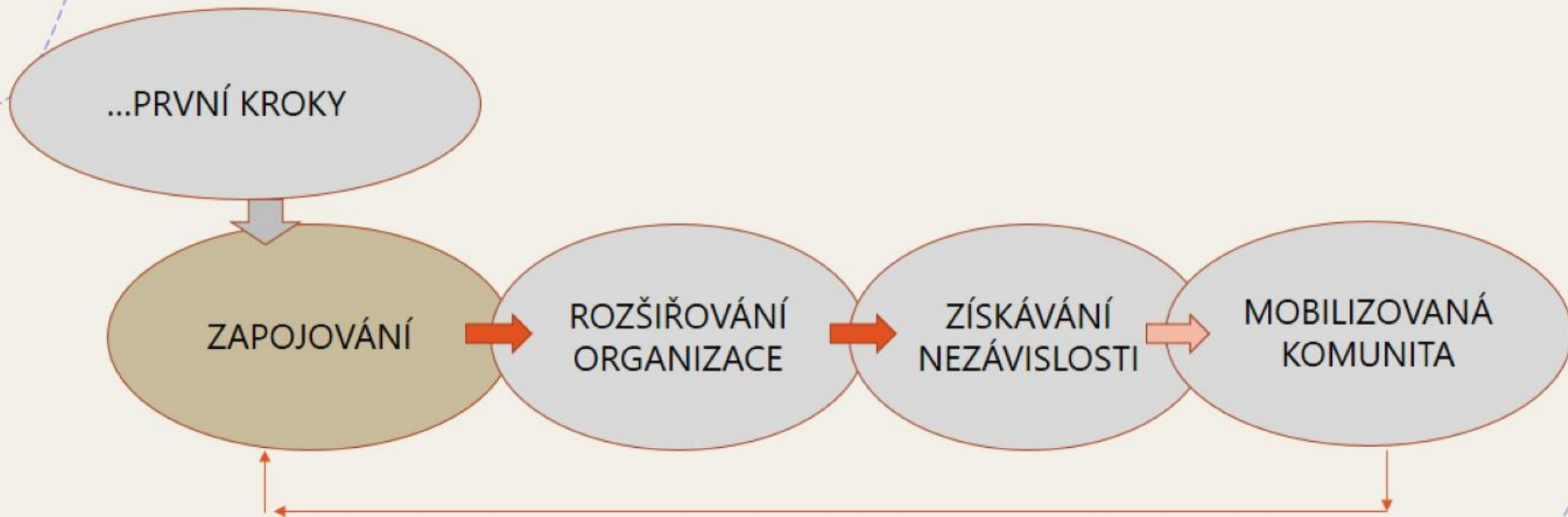
Bytový dům v sociálně vyloučené lokalitě Dobrá voda v roce 2002

- Zastupitelstvo města Toužim rozhodlo o odprodeji panelového domu. Nikdo z nájemníků o tom nebyl informován. Komunitní pracovnice si náhodou o rozhodnutí přečetla v radničních novinách.
- Informovala starostu, že předá tuto zprávu obyvatelům domu.
- Svolala setkání všech nájemníků a společně diskutovali možné varianty řešení situace.
- Česká západ přislíbil dům odkoupit pod podmínkou vzniku a fungování Domovního výboru.

ROZVOJ KOMUNITY

FÁZE ROZVOJE KOMUNITY

Rozvoj komunity - ZAPOJOVÁNÍ

ZAPOJOVÁNÍ

Pomocí malých aktivit a realizací drobných nápadů se lidé učí nezbytné dovednosti pro komunitní fungování. Roste ochota spolupracovat, důvěra a první úspěchy.

Cílem této fáze:

Fungující jádrová skupina (JS)

JS je schopna vést dialog v komunitě a vybírat priority, hledat strategie řešení

JS zapojuje další lidi z komunity

JS navázala vztahy s místními úřady

Již se uskutečnilo několik malých projektů, lidé zažili a oslavili úspěch

Lidé jsou ochotni se aktivně na těchto projektech podílet

Komunitní projekt

Projekt

(z lat. proicere: navrhovat)

Plánovaný zásah jehož cílem je přivodit změnu na úrovni komunity s maximálním zapojením lidí z komunity. Je vymezen svými cíli, zdroji a časovým rozpětím.

FÁZE KOMUNITNÍHO PROJEKTU

Příprava

Jak poznáme, že je problém vhodný, pro řešení komunitním přístupem?

Jak hledáme co nejlepší cestu komunitního řešení?

- Vytváříme mapu komunity
- Seznam aktérů
- Seznam zdrojů
- Seznam a plán úkolů

Plánování s veřejností

Realizace projektu

Vyhodnocení

Je téma vhodné pro řešení komunitním přístupem? 8 pomocných otázek

1. Je to živé téma, o kterém se mluví? Cítí ho lidé v lokalitě jako problém? Chtěli by, aby se v něm něco změnilo?
2. Je to téma, při kterém se lidé rozčilují, nadávají, mají strach, tísní je to? Vyvolává různé pocity? Vyvolává energii?
3. Je to téma, k jehož řešení je třeba, aby se různí lidé spojili a přispěli svými přirozenými schopnostmi, zájmem a energií i svým postavením a schopnostmi? Nejde tedy o specializovanou odbornou otázku k řešení?
4. Je možné toto téma popsat tak, aby se ukázal společný zájem (cíl) různých lidí a ne, aby je to poštválo proti sobě?

Je téma vhodné pro řešení komunitním přístupem? 8 pomocných otázek

5. Je možné vyjádřit téma jasně, srozumitelně, jednou jadrnou větou?
6. Je možné najít takové kroky ke změně situace, které přinesou v krátké době viditelné výsledky, když se do nich lidé pustí?
7. Jde o námět, který se dotýká širší společnosti či obce, který vyvolává třeba pozornost v politice, takže je možné získat pro jeho řešení podporu?
8. Je to takové téma, za které jste i vy osobně ochoten (ochotna) se angažovat?

Základní profil komunity

1. Mapování komunity (geografické, historické, sociální)
2. Demografické složení
3. Zdroje (komunitní kapitál)
4. Aktéři

Mapování komunity

- + Jak je čtvrť položena? Jak je (ne)spojena s městem? Je tam řeka? Dálnice? Továrny?
- + Jaké jsou tu možnosti zaměstnávání, bydlení, vzdělávání?
- + Jakou má místo historii? Co tu bylo dřív? Jak se vyvíjely vztahy v komunitě a k okolí?
- + Co lidé ve čtvrti mají, co využívají?
- + Co lidé nemají, co jim chybí, co jim vadí? (školka, obchody, hospody, doprava, park...)
- + Jaké tam působí instituce a organizace, spolky, jak je lidé využívají?
- + Kdo je v lokalitě/komunitě významný, jakou mají pozici formální i neformální?
- + O čem se nejvíc mluví X o čem se NEmluví (mezi mladými, starými, Romy, neromy...)

Demografické složení

- + Kolik tu žije lidí? Jsou tu nějaké menšiny? Jak početné?
- + Jaké je věkové složení obyvatel?
- + Jaká je struktura obyvatel z hlediska vzdělání?
- + Jaká je zaměstnanost obyvatel? (Liší se nějak situace podle věkových, etnických a vzdělanostních skupin)
- + Jaká je zdravotní situace?
- + Jaký je původ zde žijících rodin? Jak dlouho zde žijí? Kolik mají členů?
- + V jakých lokalitách žijí určité skupiny? Jak početné? Jak ostré jsou hranice?

Vytváříme seznam zdrojů i.

- + Jaké silné stránky má naše komunita? Lidé v ní (i když to ještě pořádně nevědí)?
- + Co je v lokalitě pro nás výhodné, čeho by se dalo využít?
- + Máme my, členové jádrové skupiny už nějaké výhody? Některé silné stránky?
- + Některé pomocníky? Kontakty? Znamé?
- + Finance? Vliv?
- + Vhodný čas? Vhodné místo? Něco, co hraje pro nás?
- + Jaké vyhlášky a zákony nám mohou pomoci?

Vytváříme seznam zdrojů ii.

- + Dá se využít novin? Časopisů?
- + Dá se využít sponzorů?
- + Dá se využít nějaké události? Něčeho, co se stalo nebo co se stane?
- + Máme nějaké zkušenosti? Už se nám něco povedlo? Něco jsme už dokázali?
- + Máme energii? Chut? Nadšení? Chceme už prostě něco udělat? Už toho máme dost, je třeba změnu?

Vytváříme seznam aktérů

- + Kdo chce asi dosáhnout podobného (stejného) cíle jako my? Kdo je náš spojenec?
- + Kdo chce dosáhnout stejného cíle, ale jiným způsobem? Lze se s ním dohodnout?
- + Kdo se nám asi postaví do cesty? Na koho narazíme? Kdo je náš odpůrce?
- + Kdo je pro nás důležitý, významný pro náš cíl, ale není jasné, jestli půjde s námi nebo ne?
- + Kdo se s kým spojuje a kdo s kým soupeří? Jaké jsou kliky? Jak do nich patříme my?

ANALÝZA VLIVU KOMUNITNÍCH AKTÉRŮ NA PROJEKT

VZTAH K PROJEKTU	Vliv na projekt	Vliv na projekt
	NÍZKÝ	VYSOKÝ
Pozitivní	Pozitivní nevýrazný vztah. Možní ambasadoři či příznivci Pravidelně informovat, rozvíjet nadšení a identifikaci. Zájem dávat ve správný čas na správném místě.	Nejdůležitější aktéři, mají zájem a zdroje. Jejich energie a nadšení by měla směřovat v souladu s projektem, ne osobními cíli. Pečovat o ně, aby svůj vztah nezměnili.
Neutrální	Nejsou pro ani proti, mohou hrát drobnou roli Informovat je o vývoji, usilovat o změnu jejich postoje na příznivce	Mají potenciál výrazného zapojení, ale jejich vztah je k projektu vlažný. Věnovat jim péči, usilovat o jejich větší zájem a zapojení
Negativní	Nevýrazná negativní role Informovat je a snažit se vyvažovat jejich vliv mezi ostatními aktéry	Klíčoví aktéři zaměření proti projektu. Pokusit se posunout je do kategorie „neutrální“, Pokud zůstanou v opozici, revidujte jejich i vlastní cíle. Zvláštní nároky na komunikaci

(podle Šťastná 2016)

Co musíme vyjasnit a udělat?

Vytváříme seznam úkolů

- + Jaké překážky se dají očekávat? Jak se na ně můžeme připravit? Jak jim můžeme předcházet? Jak se s nimi vyrovnáváme? Co k tomu potřebujeme?
- + Jak vidíme svou schopnost tuto cestu uskutečnit? Máme na to? Jsme schopni dosáhnout prvního úspěchu? Jsme schopni udržet pohromadě jádrovou skupinu?
- + Jsme schopni dát dohromady potřebné zdroje a udržet směr, který jsme si dali?
- + Dají se překážky zvládnout? Chceme se do toho pustit? Stojí nám to za to?

Co musíme vyjasnit a udělat? Vytváříme seznam úkolů

- + Jaké další zdroje potřebujeme? Jak je získat?
- + Jaké další spojence potřebujeme? Jak je získat?
- + Jak oslabit odpůrce?
- + Jak získat nejisté na svou stranu?
- + Jak se vyrovnat s vlastními pochybnostmi, nedostatkem času, únavou?

Fáze plánování s veřejností

+ Přípravné fáze jsou naplněny, jádrová skupina je připravena k přizvání obyvatel ke společnému plánování

+ Pozvání (oslovení všech, kterých by se mohlo týkat - osobní, letáčky)

+ Pečlivá příprava setkání

(od vizitek, barevných papírků, fixek, flipchartových papírů, přípravy prostoru, zvukové techniky, programu, jasných rolí organizátorů, až po pohoštění na závěr)

Př. Okružní cesta – návštěva místa, které má být proměněno, malé skupinky

Brainstorming

Výběr priorit

Zakreslení priorit do slepých map

Prezentace jednotlivých návrhů

o plánování s veřejností více viz. Havrdová 2013, 72-76

Fáze realizace projektu

Dobře rozhodnout, co lze udělat svépomocí, vlastníma rukama, aktivitou, zapojením. Co je třeba realizovat odbornou firmou.

Dle velikosti projektu –
jednorázová akce či série aktivit
vedoucích postupně k cíli

Fáze vyhodnocení projektu

Důležité společné zhodnocení celé akce.

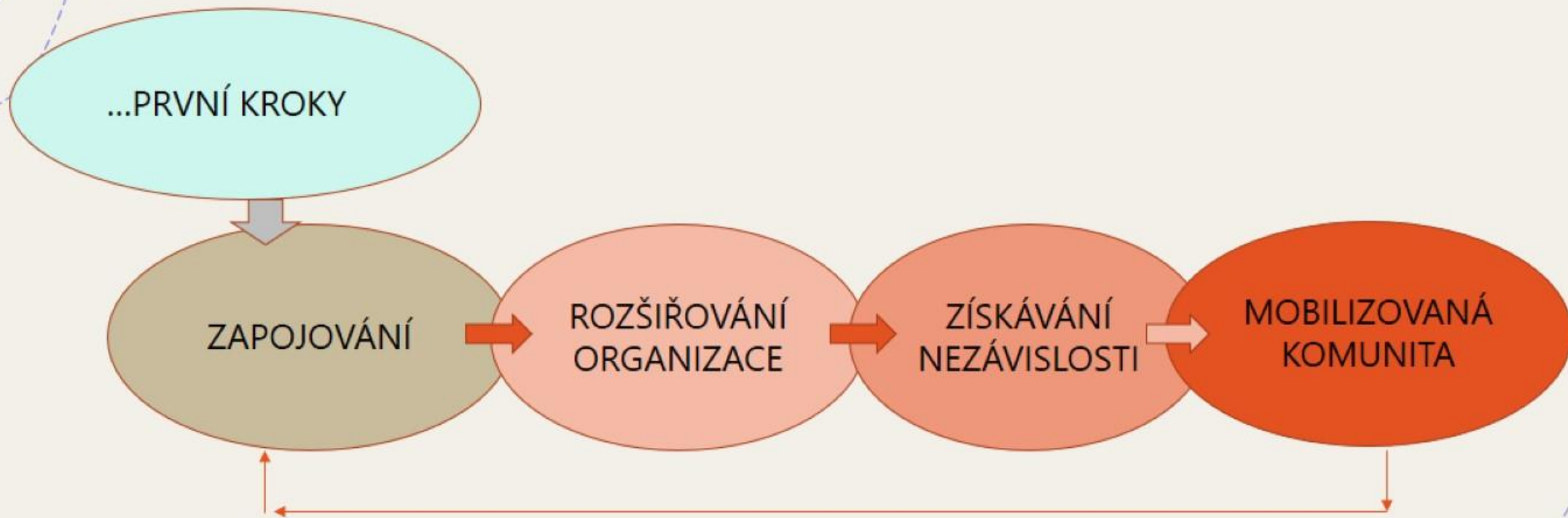
Ocenění investovaných nápadů,
energie, času, práce
...podporovatelů, sponzorů

Slavnost – potvrzení o síle, která
vzniká spoluprací na jednom cíli a
mění svět.

Komunitní projekt SHRNUTÍ

Začíná od myšlenky, která se objeví při mapování, prochází fází plánování jádrové skupiny, pak plánování s veřejností. Navazuje samotná realizace s důležitým zapojením lidí z komunity. Pak je vždy třeba se ohlédnout nazpět, zhodnotit dokončení díla a spolu s příznivci, sponzory a celou komunitou výsledek oslavit.

ROZVOJ KOMUNITY

FÁZE ROZVOJE KOMUNITY

ROZVOJ KOMUNITY

1) ZAPOJOVÁNÍ

- Komunitní pracovník a jádrová skupina rozvíjejí dobné aktivity vycházející z potřeb komunity. Jádrová skupina získává zkušenosti a dovednosti, motivují pro aktivitu další lidi z komunity. Jsou vidět první malé výsledky.

3) ZÍSKÁVÁNÍ NEZÁVISLOSTI

- Jádrová skupina přebírá roli komunitního pracovníka. Fungující mechanismy z předchzích fází jsou upevňovány, lidé se naučili je i kontrolovat. Lidé z komunity jsou respektováni při zastupování svých zájmů, jsou založeny oficiální spolky či skupiny.

2) ROZŠIŘOVÁNÍ ORGANIZACE

- Lidé získávají sebedůvěru. Vědí, že když něco chtějí, mají za kým s nápadem přijít, jak téma prodiskutovat a vyjasnit cíl, přiložit ruku k dílu, dosáhnout výsledku, ten zhodnotit a oslavit. Komunitní pracovník podporuje tuto energii, dává pomoc jen tam, kde je třeba.

4) MOBILIZOVANÁ KOMUNITA

- Má silné lídry a rozvinutou schopnost zvládat problémy. Má také navázané efektivní vztahy za hranicemi komunity. Komunita je aktivní a nezávislá. Komunitní pracovník hledá vhodný čas a způsob odchodu.

Komunitní centrum

Můžeme ho přirovnat ke koruně stromu, když se komunitní práce rozvine a je nutné se uhnízdit

Nebo ho můžeme chápat jako kořeny, ze kterých roste kmen našich společných myšlenek a cílů a rozrůstá se dalšími nápady do různých větví a větviček

Komunitní centrum

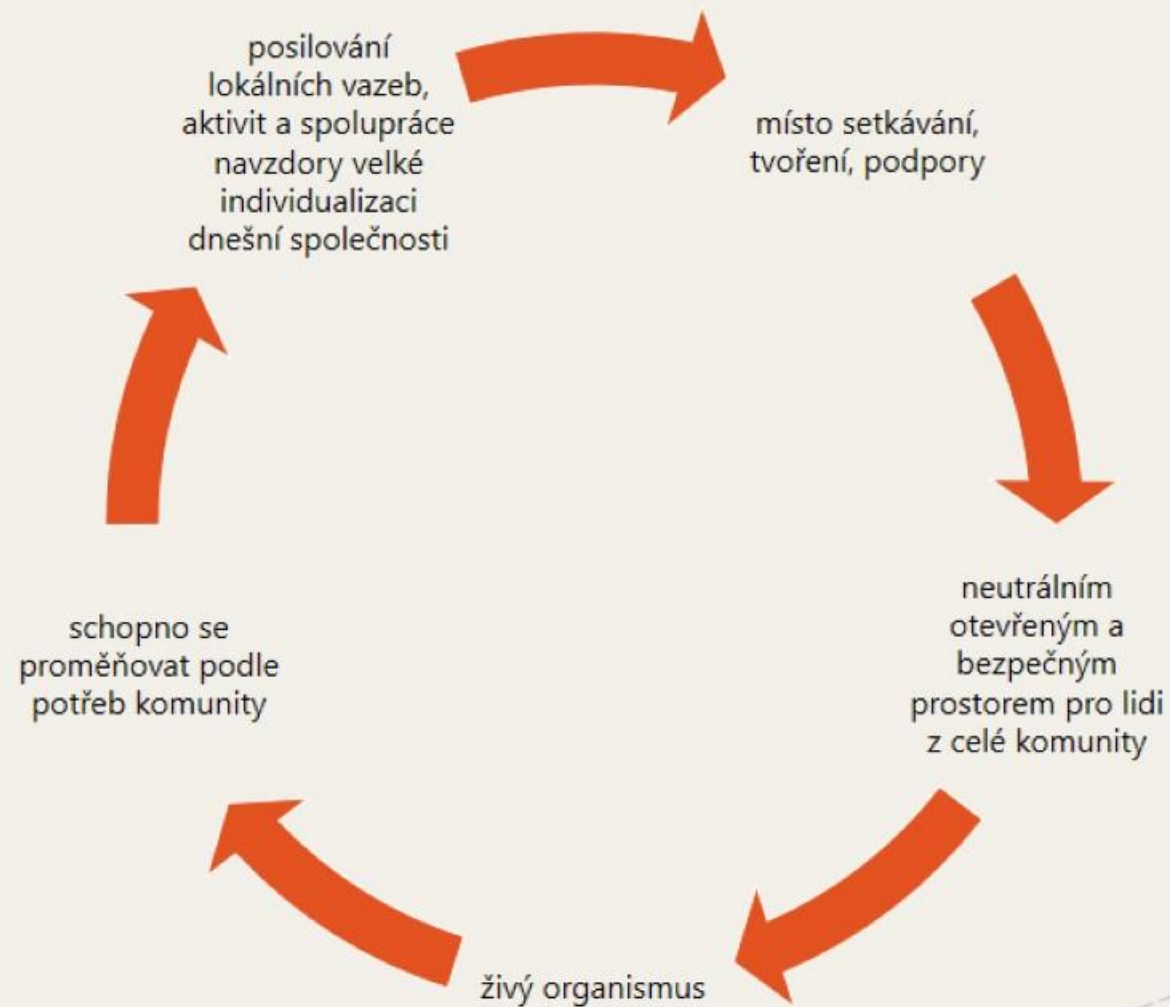
Komunitní centrum může
pomáhat také jako most k dalším
existujícím službám:

Poradenským
Preventivním
Aktivizačním
a dalším

Komunitní centrum

Komunitní centrum může proměňovat

místo beznaděje
pasivity
a kultury chudoby

ZA

místo rozvoje
růstu
a kultury učení

Komunitní centrum

Komunitní centrum může mít mnoho podob a forem, podle toho, co komunita nejvíce potřebuje a jaká je její konkrétní situace.

Dále uvádím příklady některých komunitních center, aby byla vidět jejich pestrost:

Komunitní centrum dětí a mládeže Kamarád Boletice nad Labem

+ Spolek Indigo Děčín, z.s. vznikl v roce 1998, a to na žádost zejména romských obyvatel Děčínské části Boletice nad Labem, kde žije silné procento romské populace v panelovém sídlišti uvnitř majoritní společnosti. Indigo Děčín, z.s. vede zařízení nízkoprahového a komunitního centra pro děti a mládež Kamarád, kde se děti scházejí po školním vyučování a nemusí tak trávit svůj volný čas mezi panelovým sídlištěm, ale smysluplně jej využívají. Děti a mládež ve věku od 6 do 26 let zde mohou využívat různé zájmové aktivity, hudební kroužek, sportovní aktivity atd., a to bez finanční spoluúčasti. Zřízení tohoto centra dětí a mládeže se podařilo otevřít v roce 2004.

+ Foto: oslava dne dětí společně s DDM Cvrček,
<https://www.indigodecin.cz/fotogalerie/>

Komunitní stan v železném dvoře

+ Hlavním cílem projektu je lidi z vyloučených lokalit zapojit. „Sami by měli navrhovat, co je potřeba a co je pro ně nejlepší. Nechceme jim nic vnucovat. Ve všem, co s nimi dělám, se snažím, aby se zapojovali a podíleli,“ říká Emil Voráč. Jak ale připustil, je to problém, už před uvedením stanu do provozu se našli v lokalitě jedinci, kteří veškeré snahy pracovníků Khamora narušují a bojkotují, nechtějí se zapojit a nemají zájem. A stahují i ty ostatní. „Ti lidé si představují, že jim budeme platit za to, že si to tady budeme zkulturovat. Ale o tom to není. Musí si uvědomit, že to dělají pro sebe. Pokud si to neuvědomí, nemá smysl něco dělat,“ je přesvědčený Voráč.

Zdroj: https://sokolovsky.denik.cz/zpravy_region/khamoro-provozuje-ve-vyloucene-lokalite-zelezny-dvor-komunitni-stan-20180605.html

Komunitní centrum kostka v Krásné Lípě

Pomáhá vést důstojný a hodnotný život dětem i dospělým a podporuje je při řešení jejich životních situací.“
Poskytuje kurzy, rekvalifikace, poradenství, volnočasové aktivity atd.

[Sociální služby](#), [Služby pro rodiny s dětmi](#), [Poradna v kostce](#), Komunitní centrum Kostka, [Klub Včelka](#), [Lila rosa - taneční soubor](#), [Retrostipendia Nadace Albatros](#), [Babičiny recepty](#), [Akce pro seniory](#), [Potravinová a humanitární pomoc](#) a další.

<https://www.komunitnicentrum.com/>

Komunitní centrum Plechářna

Komunitní centrum Prahy 14 (Černý Most)

<http://www.plecharnacernymost.cz/>

Celá řada aktivit od tréninkové kavárny neziskové organizace Neposeda až po krytou volnočasovou halu, dílnu či řadu kurzů

Plechárna: Komunitní zahrada a Divočina a Ko-ko- komunitní kurník

Komunitní zahrada – truhlíky 1x1m na pěstování od bylin, rajčat či květin až po jahody s možností se setkávat se sousedy...

Divočina - místo nahromaděné zeminy, suti a panelů, které časem porostlo náletovými stromy a keři. Komunitními diskuzemi se hledala jeho budoucnost, společnými brigádami proměna a jedna z realizovaných akcí bylo vytvoření komunitního (záchranného) kurníku pro slepice

Vybrané zdroje

Hartl, P.: Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997.

Havrlová, Z.: interní materiály o komunitní práci pro studenty oboru „Sociální činnost v prostředí etnických minorit“ Evangelická akademie Praha, 1998

Havrlová, Z., Kosová, J., Svobodová, J., Vomlelová, A.: Mít život ve svých rukou. Metodika komunitní práce. Dobrá Voda, Český západ o.s. 2010

Matoušek, O.: Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003

Obce, města, regiony a sociální služby. Praha: SOCIOKLUB, 1997.

Šťastná J.: Když se řekne komunitní práce. Praha, Karolinum, 2016

Doporučuji VIDEO:

<https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10267495379-cesky-zapad>

Laskavec Emil Voráč: <https://www.facebook.com/nadacekj/videos/193032004940804/>

Reality show TV Prima Milionář mezi námi

<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/milionarka-stravila-tyden-v-decine.pomohla-krome-jineho-i-romskym-detem>